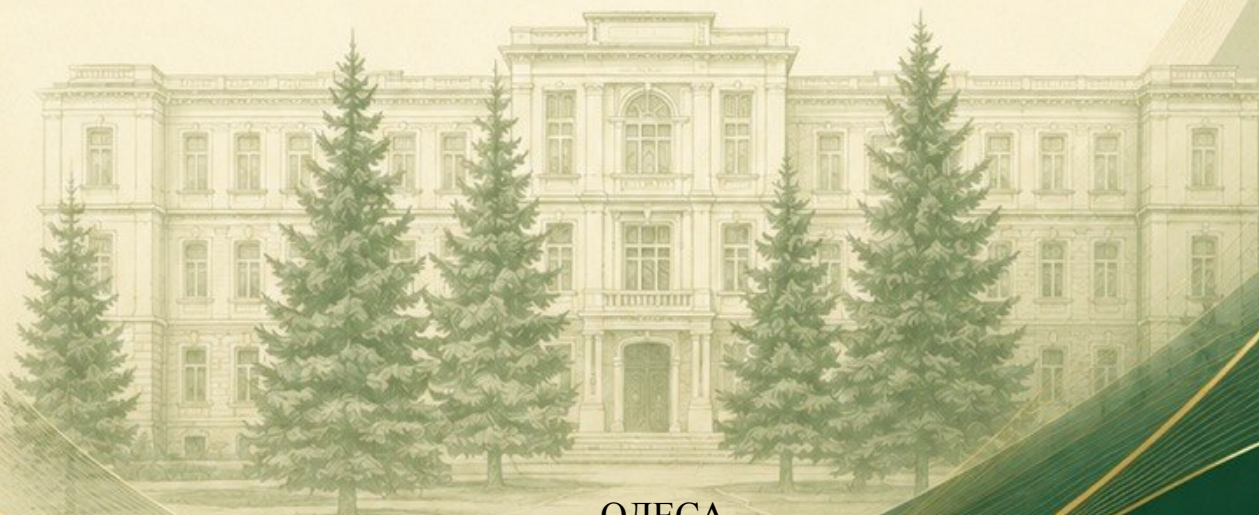

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціальної сфери

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ, МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ»

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
У МЕЖАХ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ (СТАЖУВАННЯ)
6 червня 2026 року*

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/Zbarska2026>

УДК: 378:159.955:376.37

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи.

Листопад Олексій Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Соколова Ганна Борисівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, директор Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та спеціальної освіти.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 р.)*

Рецензенти:

Форосян Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Литовченко Світлана Віталіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

«Трансформація освітнього процесу в закладах вищої освіти: інноваційні підходи, методи та технології навчання»: збірник матеріалів конференції у межах всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (стажування). Одеса : Університет Ушинського, 2026. 167 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвячені актуальним питанням трансформації освітнього процесу в закладах вищої освіти, упровадженню інноваційних підходів, методів і технологій навчання, а також сучасним практикам у спеціальній освіті, логопедії та інклюзивному навчанні.

У представлених матеріалах науковці висвітлюють теоретичні й практичні аспекти модернізації освітнього середовища, розглядають ефективні форми організації навчання у ЗВО, аналізують можливості застосування інноваційних педагогічних технологій та окреслюють сучасні підходи до роботи в умовах спеціальної й інклюзивної освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

3. Hickok, G., & Poeppel, D. (2004). Dorsal and ventral streams: A framework for understanding aspects of the functional anatomy of language. *Cognition*, 92(1-2), 67–99.
4. Hickok, G., & Poeppel, D. (2007). The cortical organization of speech processing. *Nature Reviews Neuroscience*, 8(5), 393–402.
5. Stavisky, S. D., Wairagkar, M., Brandman, D. M., & UC Davis Neuroprosthetics Lab. (2025). Real-time neural decoding of speech into synthesized voice with a digital vocal tract. *Nature*.
6. Turker, S., Kuhnke, P., Eickhoff, S. B., Caspers, S., & Hartwigsen, G. (2023). Cortical, subcortical, and cerebellar contributions to language processing: A meta-analytic review of 403 neuroimaging experiments. *Psychological Bulletin*, 149(11-12), 699–723.

**ЗАДОРІНА Ольга Володимирівна,
ГАЛУЩЕНКО Вікторія Іванівна**

ЛОГОРИТМІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ІМІТАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

Вступ. Актуальність проблеми корекції розладів аутистичного спектру (РАС) зумовлена стрімким зростанням кількості дітей із цією нозологією та складністю їхньої соціальної інтеграції. Одним із центральних дефіцитів при РАС є несформованість імітаційних здібностей, що унеможливорює природне засвоєння соціального досвіду. Психофізіологічною основою цього порушення вважається дисфункція системи «дзеркальних нейронів», що обмежує здатність дитини до наслідування та розуміння дій інших. У цьому контексті логоритміка, як синтетична методика, що поєднує музично-ритмічні, рухові та мовленнєві стимули, виступає потужним засобом компенсації зазначених дефіцитів, створюючи передумови для формування базових комунікативних навичок.

Мета дослідження — теоретично обґрунтувати та розкрити практичний потенціал засобів логоритміки у розвитку імітаційних здібностей та подоланні соціальної дезінтеграції дітей з РАС на основі досвіду роботи авторів в спеціалізованих центрах.

Корекція розладів аутистичного спектру потребує мультимодальних підходів, що впливають на сенсомоторну та комунікативну сфери одночасно. Одним із найефективніших інструментів є логоритміка — метод, що базується на синтезі слова, музики та руху.

Теоретичним підґрунтям нашого дослідження стали праці Е. Жака-Далькроза щодо ритмічного виховання та концепція «дзеркальних нейронів» Дж. Різзолатті, яка пояснює нейрофізіологічний механізм імітації [8, 10].

Згідно з теорією нейродинаміки, у дітей з РАС спостерігається виражена дисоціація між процесами збудження та гальмування. Музичний ритм у логоритміці виконує роль «зовнішнього скелета» для психічної діяльності. Як зазначав Е. Жак-Далькроз, ритмічна музика впорядковує рухи, допомагаючи дитині долати моторну незграбність та апраксію [8]. Ритм активізує базальні ганглії та мозочок, що сприяє покращенню таймінгу — здатності мозку розраховувати час для виконання моторного акту.

Розвиток імітації (наслідування) є критичним етапом онтогенезу. Дослідження Дж. Різзолатті доводять, що у дітей з РАС спостерігається «зламане дзеркало» — дефіцит нейронних ланцюгів, що відповідають за автоматичне віддзеркалення дій іншої людини [10]. Логоритміка дозволяє «обійти» цей дефіцит через мультимодальне стимулювання. Одночасна активація слухового (музика), візуального (показ педагога) та кінестетичного (власний рух) каналів створює надлишковий сигнал, який легше розпізнається нервовою системою дитини, стимулюючи імітаційний відгук.

За С. Роджерс, першим кроком до соціалізації є здатність дитини розділити емоцію та увагу з дорослим [9]. Логоритмічне заняття будується на принципі емоційного резонансу: музика задає спільний настрій, а синхронний рух у групі створює відчуття соціальної приналежності без необхідності складного вербального контакту. Це відповідає положенням В. Тарасун про важливість довербального етапу корекції мовленнєвих порушень [5].

Діти з РАС часто сприймають світ фрагментарно. Логоритміка сприяє сенсорній інтеграції — об'єднанню окремих відчуттів у цілісний образ. Ритмічне простукування складів або слів (логопедичні розспівки) дозволяє «заземлити» абстрактні мовленнєві звуки в конкретних тілесних відчуттях. Це узгоджується з висновками М. Шеремет про необхідність комплексного логоритмічного впливу на всі компоненти мовленнєвої системи [6].

Розвиток імітаційних здібностей є фундаментом для подальшої соціалізації дитини з РАС. Як зазначають С. Роджерс та Дж. Доусон, імітація дозволяє дитині залучатися до соціального контексту та засвоювати нові навички через спостереження [9]. В українській логопсихології особлива увага приділяється системному впливу на мовленнєву моторику та емоційну сферу, що відображено у працях М. Шеремет та В. Тарасун [5, 6].

Усі наведені нижче приклади та висновки базуються на власному досвіді роботи авторів у центрах роботи з дітьми з РАС. Практичні спостереження підтверджують, що використання ритмічних стимулів допомагає структурувати поведінку дитини, знижує рівень тривожності та стимулює появу спільної уваги.

Робота з дітьми щодо розвитку їх імітаційних здібностей відбувається англійською, українською та чеською мовами. Наведемо приклади вправ, які були розроблені та впроваджені авторами у роботу.

1. Вправа «Дзеркальний ритм».

Дитина має віддзеркалити прості рухи педагога (підняття рук, нахили) під супровід музичного інструмента. Це активує дзеркальні системи мозку та стимулює зоровий контакт.

2. Вправа «Діалог барабанів».

Педагог вибиває ритм, дитина має повторити його на своєму інструменті. Вправа формує навичку соціальної черговості (turn-taking), що є критичним для діалогічного мовлення.

3. Вправа «Ведмедик і Мишка» (Bear and Mouse) (супроводжується аудіально).

Текст: I am a bear, I'm big and strong,

I stomp my feet and walk along. (*Важкі кроки*).

Текст: I am a mouse, I'm small and sweet,

I move with very quiet feet. (*Тиха хода навипиньки*).

Метою цієї вправи є розвиток загальної моторики та вміння диференціювати силу й темп рухів. Вона допомагає дитині відчувати різницю між «важким/низьким» та «легким/високим».

Для україномовних дітей пропонуємо наступний аудіоряд з імітацією:

Туп-туп-туп — іде ведмідь, (*Важко тупаємо ногами, руки розставлені в сторони*)

Він втомився, хоче спати. (*Складаємо долоні під вушко*)

А маленька мишка — шурх! (*Швидко перебираємо пальчиками перед собою*)

В нірку заскочила — бух! (*Присідаємо і закриваємо голову руками*)

Мишка тиха, не шумить, (*Палець до губ: "Тсс!"*)

Бо ведмедик міцно спить. (*Закриваємо очі*)

4. Вправа «Хмарка».

Текст: Drip... drop... drip... drop...

Now it's time for us to stop!

(*Ритмічне постукування пальцями по долоні з акцентом на зупинці руху за командою*).

В результаті виконання цієї вправи розвивається дрібна моторика та гальмівні процесів.

5. Вправа «Дощик» дозволяє розвивати дрібну моторику та темп, переключати швидкість рухів: від повільних ударів пальчиком по долоні до швидких.

Хмарка в гості припливла, (*Малюємо руками велике коло в повітрі*)

Нам водички принесла. (*Складаємо долоні "чашечкою"*)

Крап-крап-крап — повільно дуже, (*Повільно стукаємо вказівним пальцем по долоні*)

Не боїмося ми калюжі! (*Трясемо головою "ні"*)

Крап-крап-крап-крап — дощик ллється, (*Швидко стукаємо пальчиками по долоні*)

Нам весело сміється! (*Посміхаємось, руки до щічок*)

Як показує практичне впровадження, якщо дитина важко сприймає мову на слух, то необхідно показувати їй картинку із зображенням героя віршика (хмарки, ведмедя). Також необхідно виділяти голосом слова-дії (тупаємо, плескаємо), щоб дитина асоціювала звук із рухом. Перед словами-звуконаслідуваннями (крап-крап, грюк-грюк) необхідно обов'язково робити паузу, даючи дитині можливість спробувати вимовити їх самостійно.

Висновки. Досвід роботи показує, що логоритміка є дієвим механізмом «запуску» імітаційних процесів. Завдяки чіткій структурі та передбачуваності музичного ритму, діти з РАС легше вступають у взаємодію, що є першим і найважливішим кроком до їхньої успішної соціалізації.

Список використаних джерел:

1. Бабич Н. М. Психолого-педагогічні основи корекційно-розвиткової роботи з дітьми з аутизмом. К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2018. 180 с.
2. Галущенко В.І., Дацишена А. В. Напрямки корекційно-розвиткової роботи з дітьми з аутизмом. *The 11th International scientific and practical conference "Scientific research in the modern world"* (August 24-26, 2023) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2023.P.193–200
3. Галущенко В.І. Поченюк Ю.С. Корекційно-розвиткова логопедична робота з дітьми старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектру. *Актуальні питання у сучасній науці* (Серія «Педагогіка»): журнал. 2025. No 12 (42) 2025. 2069 с. С.1603-1614.
4. Марценковський І. А. Розлади спектра аутизму: сучасні підходи до діагностики та корекції. К.: Видавничий дім «Здоров'я України», 2021. 240 с.
5. Тарасун В. В. Логодидактика: методи та прийоми навчання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. К.: КНТ, 2014. 320 с.
6. Шеремет М. К. Логопедія: Підручник. К.: Слово, 2015. 672 с.
7. Bandura A. *Social Learning Theory*. New York: General Learning Press, 1977. 247 p.
8. Dalcroze É. J. *Rhythm, Music and Education*. London: Chatto & Windus, 1921. 257 p.
9. Rogers S. J., Dawson G. *Early Start Denver Model for Young Children with Autism: Promoting Language, Learning, and Engagement*. New York: Guilford Press, 2010. 384 p.
10. Rizzolatti G., Sinigaglia C. *Mirrors in the Brain: How Our Minds Share Actions and Emotions*. Oxford University Press, 2008. 256 p.

Герасимова Інна Володимирівна Нейробіологія мовлення: системна архітектура, функціональна динаміка та перспективні напрямки досліджень	114
Задоріна Ольга Володимирівна, Галущенко Вікторія Іванівна Логоритміка як інструмент соціалізації та розвитку імітаційних здібностей у дітей з розладами аутистичного спектру	117
Зарицька Валентина Василівна Психологічне консультування батьків, які виховують дітей з особливими потребами	121
Здір Дарина Русланівна, Зорочкіна Тетяна Сергіївна Використання ігрових технологій у роботі з молодшими школярами з особливими освітніми потребами	123
Кордонець Вікторія Володимирівна Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності дітей з інтелектуальними порушеннями засобами сучасних освітніх технологій	126
Крейтор-Проценко Ірина Володимирівна Огляд літератури: сучасні виклики та практики в інклюзивній освіті	130
Кулінка Юлія Сергіївна Ізотерапія як інноваційна практика у майбутніх підготовці вчителів-логопедів	133
Литвин Інна Миколаївна, Суховієнко Наталія Анатоліївна Інклюзивна освіта: принципи, підтримка та взаємодія фахівців	135
Макоганюк Анастасія Олегівна Онтологічне моделювання та семантичний аналіз даних у системах підтримки прийняття рішень для спеціальної освіти	140
Міщенко Сергій Володимирович Інтеграція сучасних досягнень генетики людини в систему підготовки фахівців зі спеціальної освіти	143